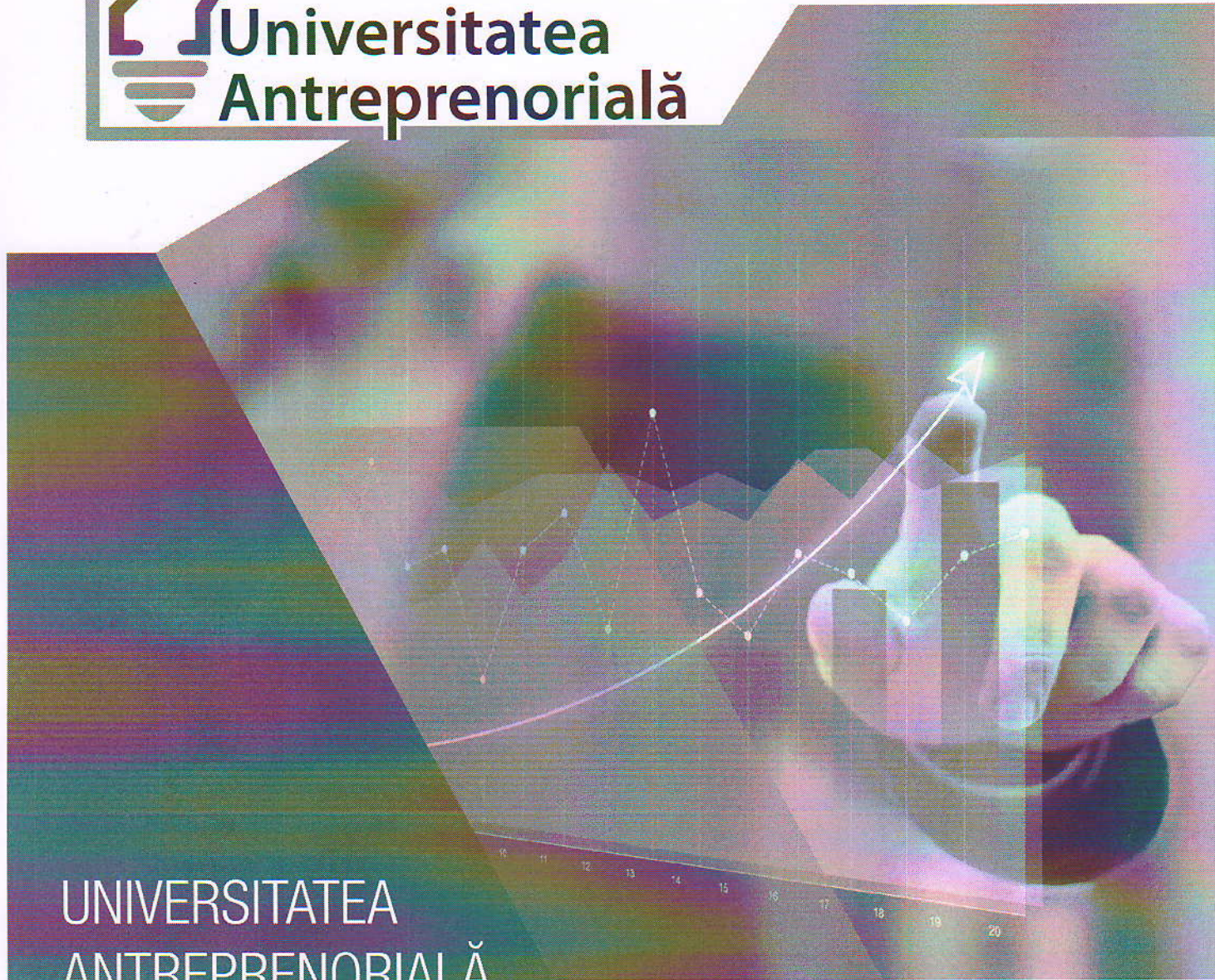

Universitatea Antreprenorială

UNIVERSITATEA ANTREPRENORIALĂ

Rezultate generale ale
participării la HEInnovate

România, 2017

Un proiect

JA Romania
A Member of JA Worldwide

susținut financiar de

ROMANIAN - AMERICAN
FOUNDATION
It gets you to America right!

a fost dezvoltat de

European
Commission

și

BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES

INTRODUCERE

„În prezent, instituțiile de învățământ superior sunt apreciate în funcție de modul în care răspund la nevoile și caracteristicile sociale și economice ale populației, mai exact, în funcție de modul în care înlesnesc mobilitatea socială și accesul pe scară largă la învățământul superior al grupurilor dezavantajate, acțiunile specifice pe care le desfășoară pentru a îmbunătăți capacitatea de angajare a absolvenților după finalizarea studiilor, contribuția lor pe termen scurt și lung la creșterea economică a națiunii și la dezvoltarea locală, dar și modalitățile prin care este stimulată înființarea firmelor și inovația în cadrul celor deja existente.” (Allan Gibb, Andrea-Rosalinde Hofer, Magnus Klofsten, HEInnovate, The Entrepreneurial Higher Education Institution. A review of the concept and its relevance today)

Să fii – sau să devii – o instituție de învățământ superior de tip antreprenorial este o reacție la aceste considerente. Nu există o abordare „unică”, ci o mulțime de moduri în care instituțiile de învățământ superior pot avea o componentă antreprenorială – de exemplu, maniera în care își gestionează resursele și își construiesc capacitatea organizațională, modul în care implică toate părțile interesate în activitățile administrative și de leadership, în care creează și alimentează sinergia dintre activitățile de predare și de cercetare și implicarea socială, dar și în care promovează antreprenoriatul prin intermediul educației, al sprijinului acordat start-up-urilor, al schimbului de experiență și informații pentru îmbunătățirea capacității de inovație în cadrul firmelor care deja funcționează pe piață.

Dezvoltarea abordărilor antreprenoriale în universități

Context european

În contextul actual, după criza financiară și ținând cont de direcțiile de evoluție și de provocările cu care se confruntă universitățile la nivel internațional, european și local în relația cu celelalte entități din comunitate, s-a pus tot mai mult accentul pe necesitatea transformării modelului clasic al universităților europene, centrat pe predare și cercetare, într-un model inovator și antreprenorial.

În 2011, la Bruxelles, în cadrul University-Business Forum, organizat anual în Europa din 2008, participanții au adus în discuție importanța caracterului inovator și antreprenorial al universităților la nivel european, precum și cadrul și modalitățile prin care acesta poate fi dezvoltat și aplicat. Ulterior, a fost realizat instrumentul HEInnovate de către Direcția Generală pentru Educație și Cultură a Comisiei Europene, în parteneriat cu Forumul OECD LEED și cu sprijinul unui grup de experți independenți, ca sursă de învățare și inspirație pentru instituțiile europene de învățământ superior.

Pentru a înțelege mai clar necesitatea acestui demers și, implicit, a realizării unei evaluări a stadiului actual din universități și pentru a formula recomandări care să le permită acestora să devină instituții antreprenoriale, inovatoare, a fost enunțată o definiție care include caracteristicile unei instituții de învățământ superior de tip antreprenorial:

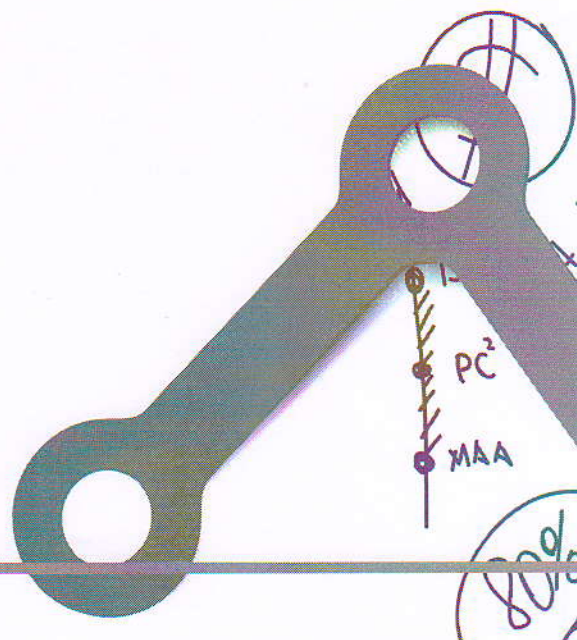
„Instituțiile de învățământ superior de tip antreprenorial sunt organizate astfel încât să le permită angajaților și studenților să dea dovadă de spirit întreprinzător, de inovație și de creativitate în cercetare, predare și urmărirea și folosirea informațiilor dobândite, dincolo de limite.” (Allan Gibb, 2013, „Developing the Entrepreneurial University of the Future. Key Challenges, Opportunities and Responses“)

Treptat, reprezentanții managementului universităților din mai multe țări din Europa au înțeles importanța demersului și au aderat la inițiativa UE și OECD (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică), înscriindu-se pe platforma HEInnovate (www.heinnovate.eu) și parcurgând autoevaluarea, împreună cu cei mai importanți stakeholderi instituționali. Astfel, în ultimii 5 ani, instrumentul HEI a fost aplicat de peste 450 de universități la nivel european, pentru a identifica elementele definitorii și caracteristicile unei instituții de învățământ superior antreprenoriale.

Ținând cont de aceste aspecte, credem că aceasta este noua direcție de dezvoltare către care toate instituțiile de învățământ superior trebuie să își îndrepte atenția, să aspire și să se pregătească pentru a implementa schimbări. Întreg procesul necesită modele de bune practici care pot fi adaptate contextului economic local și replicate, neexistând o rețetă unică, ci mai multe moduri de a integra abordarea antreprenorială în strategia universităților.

**Universitatea
Antreprenorială**

Context național

Complexitatea lumii în care trăim amplifică în mod constant provocările cu care se confruntă o națiune, în general, și instituțiile de învățământ superior, în special.

De exemplu, o parte dintre provocările cu care se confruntă România în prezent sunt:

- Rata mare a șomajului în rândul tinerilor (15-24 de ani): 21,8% în anul 2016, conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică (cu o rată de ocupare de 20,4%);
- Riscul de sărăcie și decalajele majore privind standardele de viață între zonele rurale și urbane: potrivit Eurostat, 25,4% din populația română este sub risc de sărăcie;
- Incluziunea pe piața muncii: formarea competențelor, asigurarea șanselor de angajare sau a serviciilor de plasare pentru persoanele cu handicap, pentru tineret, minorități etnice, precum și alte categorii de persoane excluse de pe piața forței de muncă obișnuită;
- Tehnologii accesibile: furnizarea de soluții tehnologice pentru comunitățile marginalizate sau cu venituri mici, fără acces la tehnologii care să le îmbunătățească veniturile și accesul la educație.

Deși rata de absolvire a învățământului terțiar a crescut, conform Raportului de țară al României din 2016, ajungând la 25% la nivelul anului 2014, ratele de înscriere la universitate au scăzut foarte mult din 2008 până în prezent, iar rata de absolvire în zonele rurale este de 8 ori mai scăzută decât în orașele mari (5,7% comparativ cu 44,9%).

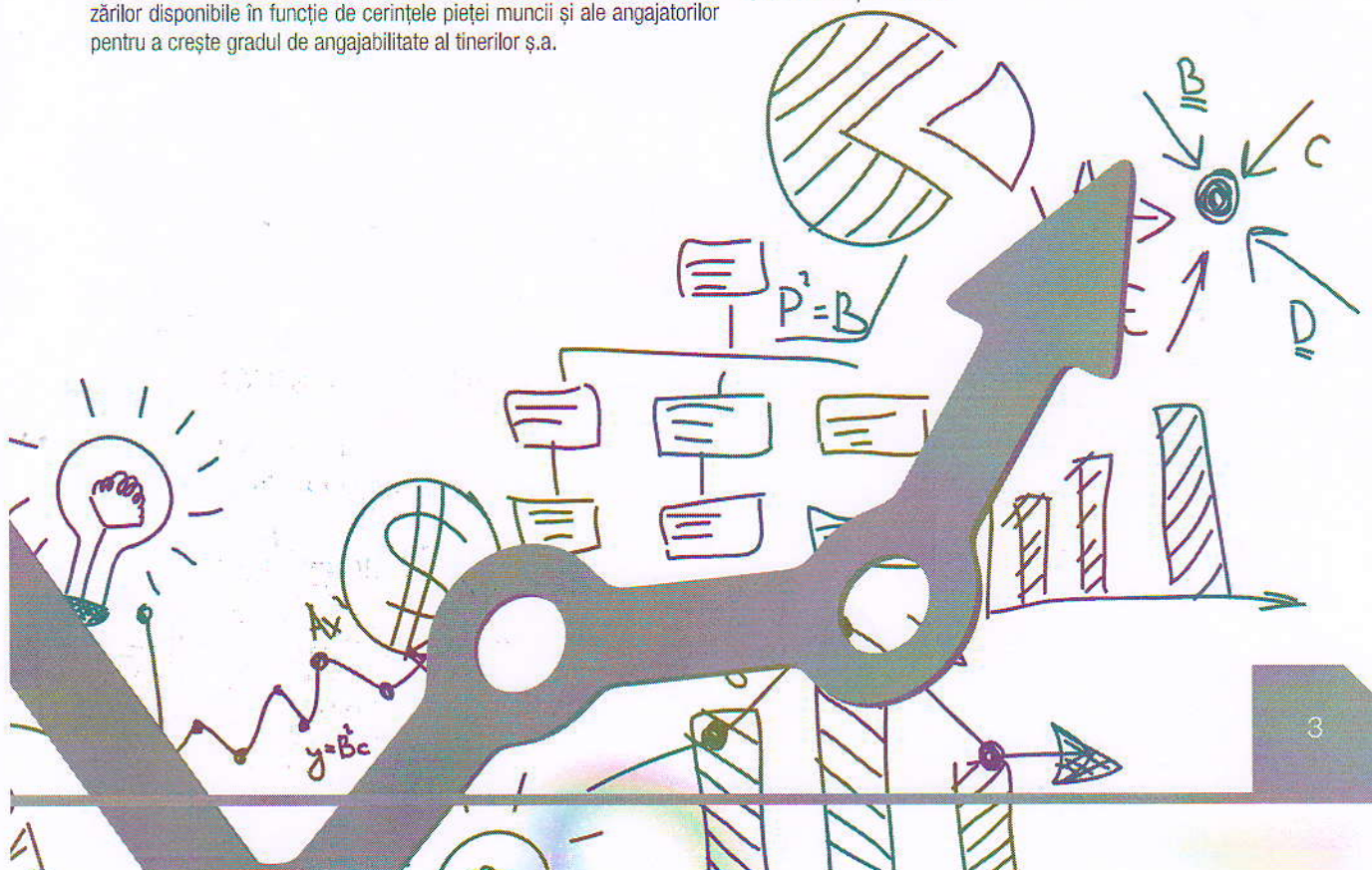
Astfel, universitățile din România se confruntă cu următoarele provocări: atragerea și menținerea studenților în sistemul de învățământ în contextul oportunităților diversificate de studiu prezentate de instituții din străinătate, dar și al interesului studenților de a se angaja imediat după absolvirea liceului sau din timpul facultății; crearea și consolidarea parteneriatelor cu mediul de afaceri; reorganizarea programelor educaționale și a specializărilor disponibile în funcție de cerințele pieței muncii și ale angajatorilor pentru a crește gradul de angajabilitate al tinerilor ș.a.

În condițiile în care în Raportul de țară pentru anul 2016 se arată că rata de angajare a tinerilor absolvenți a scăzut cu peste 7 puncte procentuale în ultimii trei ani, universitățile ar trebui să fie mai receptive la fluctuațiile de pe piața muncii și cerințele angajatorilor, mai ales că diferiți investitori străini sunt deschiși să coopereze strâns cu aceste instituții în vederea pregătirii viitorilor angajați, datorită costului mai redus al forței de muncă din țara noastră comparativ cu alte state. De asemenea, instituțiile de învățământ superior ar trebui să îi încurajeze pe studenți să se orienteze și spre domeniul antreprenorial.

Deși în România există de câțiva ani o preocupare constantă în sensul alăturării țării noastre statelor din Uniunea Europeană în care învățământul terțiar performant este considerat un motor al creșterii economice, iar în cadrul strategiei care sprijină acest obiectiv, inovarea și antreprenoriul sunt doi piloni-cheie, nu s-a realizat până în prezent nicio analiză coerentă a modului în care acești doi piloni sunt incluși în strategiile universităților.

Astfel, considerăm că, pe lângă analiza sistemului de învățământ superior din perspectiva unor indicatori de bază (resurse umane, programe de cercetare, rata de absolvire, includerea în clasamente internaționale, starea finanțării, transparentță și integritate), este important să evaluăm atât stadiul actual, cât și influența aplicării abordărilor antreprenoriale și principiului inovării în universități.

Având în vedere cadrul european, schimbările de la nivel național în ceea ce privește statutul și rolul instituțiilor de învățământ superior în comunitate și, mai ales, în raport cu mediul de afaceri, precum și rezultatele obținute pe plan internațional de alte universități, Junior Achievement România valorifică beneficiile oferite de instrumentul HEInnovate și integrează componenta de autoevaluare și diagnoză în cadrul unui proiect amplu și complex, destinat universităților din România – proiectul Universitatea Antreprenorială.

Proiectul Universitatea Antreprenorială

Scopul proiectului

Proiectul Universitatea Antreprenorială are ca scopuri sprijinirea instituțiilor de învățământ superior în dezvoltarea abordărilor antreprenoriale și intraprenoriale, la nivel de management, în relație cu comunitatea de business, precum și educația antreprenorială și pregătirea dinamică a studenților pentru piața muncii.

Proiectul este implementat în perioada aprilie 2016 – iulie 2018, în parteneriat cu instituții de învățământ superior, și este finanțat din fonduri private, cu contribuția organizațiilor The Romanian-American Foundation, Junior Achievement și a partenerilor europeni.

Scopul proiectului Universitatea Antreprenorială se aliniază și cu prevederile din *Noua agendă pentru competențe în Europa*, elaborată de Comisia Europeană în iunie 2016, iar beneficiile preconizate sunt cu atât mai importante cu cât studiile recente arată că 40% dintre angajatorii europeni afirmă că nu pot găsi oameni care au acele competențe potrivite care să le permită companiilor lor să crească și să fie inovatoare. Potrivit aceluiași studii, prea puține persoane au mentalitatea și competențele antreprenoriale necesare pentru a-și începe propria afacere și a se adapta la cerințele dinamice de pe piața muncii.

Universitățile participante în proiect primesc gratuit, pe toată durata desfășurării acestuia, consultanță și suport, format din: training, acces la platforma HEI, materiale, studii de caz, conținut pentru cursuri și module practice de dezvoltare a spiritului antreprenorial, a antreprenoriatului, a stimulării participării studenților la start-up-uri, dar și a abordării antreprenoriale la nivelul facultăților.

Etapele proiectului Universitatea Antreprenorială

Proiectul este segmentat în următoarele etape:

Octombrie 2016 – Ianuarie 2017

Folosirea pentru uz intern, de către stakeholderii facultăților (staff, profesori, studenți, companii partenere, asociații studențești) a instrumentului HEInnovate, dezvoltat de Comisia Europeană și OECD, pentru identificarea nevoilor privind intraprenoriatul și antreprenoriatul la nivelul instituției.

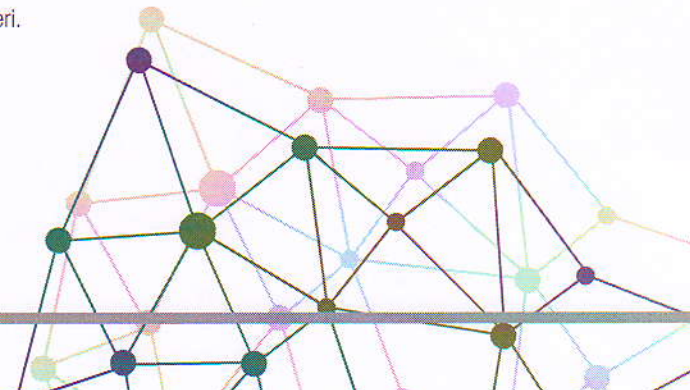
Februarie – Iunie 2017

Valorificarea locală a rezultatelor pentru dezvoltarea de instrumente proprii pentru staff-ul și managementul facultăților, a unor cursuri de antreprenoriat specifice profilului facultăților sau a unor module în programa curentă, în colaborare cu mediul de afaceri.

Septembrie 2017 – Iunie 2018

Participarea gratuită a celor interesați din facultăți la:

- cursuri de intraprenoriat și antreprenoriat pentru staff-ul și managementul facultăților;
- cursuri/module de antreprenoriat pentru studenți:
 - Programul european de antreprenoriat Start Up și competiția *European Enterprise Challenge*;
 - Programul antreprenorial de practică studențească Bizzfactory în cadrul HUB-urilor antreprenoriale;
 - Deschiderea de HUB-uri antreprenoriale în cadrul universităților participante și în parteneriat cu mediul de afaceri pentru stimularea activităților practice.
- cursuri specifice profilului universitar, în parteneriat cu comunitatea de afaceri.

Descrierea metodologiei

Scopul cercetării realizate de Junior Achievement România a vizat identificarea aspectelor principale legate de antreprenoriat și inovare în universitățile din România, precum și a percepțiilor stakeholderilor principali ai instituțiilor de învățământ superior cu privire la abordările antreprenoriale și intraprenoriale existente și posibilitățile de dezvoltare a spiritului antreprenorial.

Metodologia cercetării a avut la bază instrumentul HEInnovate (www.heinnovate.eu), dezvoltat de către Comisia Europeană și OECD, destinat tuturor tipurilor de instituții de învățământ superior (ÎS) care doresc să își exploateze potențialul antreprenorial și inovator.

Instrumentul HEInnovate permite instituțiilor de învățământ superior să se autoevalueze (Anexa 2 – Chestionar), prin intermediul site-ului dedicat, în raport cu o serie de enunțuri legate de natura antreprenorială și inovatoare a mediului lor organizațional și le sprijină să identifice situația curentă, ținând cont de mediul local și de cel național, astfel încât să își poată stabili potențialele domenii de acțiune, în acord cu cei șapte piloni definiți în cadrul instrumentului, precum și zonele cu potențial de dezvoltare:

Pilonul I – Leadership și administrare

Dezvoltarea unei culturi inovatoare de tip antreprenorial în instituțiile de învățământ superior (ÎS) are la bază alinierea componentelor de leadership și administrare pentru introducerea/consolidarea agendei antreprenoriale. În acest sens, sunt evidențiați factori importanți pe care ÎS îi pot aplica în strategia și planurile lor de acțiune: definirea unei viziuni și a unor valori comune, angajament, comunicare transparentă între managementul și stakeholderii ÎS, flexibilitate, replicarea de modele, cooperarea cu mediul de afaceri și comunitatea.

Pilonul II – Capacitatea organizațională: Finanțare, oameni și stimulente

Implementarea unei strategii care să sprijine ÎS în dezvoltarea unei abordări antreprenoriale și inovatoare este un proces gradual și de lungă durată, în care este necesară atragerea de resurse-cheie: investiții (finanțare), oameni care au cunoștințele și expertiza necesare pentru dezvoltarea capacității antreprenoriale și care pot dezvolta sinergii în interiorul ÎS, oameni care să poată fi însă susținuți și stimulați pentru a atinge rezultatele propuse și a avansa.

Pilonul III – Predarea și învățarea noțiunilor de antreprenoriat

Stimularea spiritului și a gândirii antreprenoriale în rândul stakeholderilor instituției de învățământ superior se bazează atât pe crearea unor oportunități formale de învățare (cursuri în domeniul antreprenoriatului), care să faciliteze un proces de predare/învățare eficient în cadrul instituției de învățământ superior, cât și pe facilitarea accesului la experiențe non-formale de învățare, prin care profesorii și studenții să fie inspirați de elemente practice și interactive pentru a iniția o afacere reală și a face schimb de cunoștințe și experiență (cluburi de antreprenoriat, evenimente, întâlniri cu antreprenori, competiții).

Pilonul IV – Pregătirea și sprijinirea antreprenorilor

Crearea unui mediu de studiu care stimulează gândirea antreprenorială a profesorilor și studenților din cadrul instituției de învățământ superior este un pas important pentru schimbarea strategiei și a curriculum-ului adoptat în facultăți. Astfel, pentru a putea convinge angajații, studenții și absolvenții că antreprenoriatul este o opțiune de carieră viabilă, instituțiile de învățământ superior trebuie să facă demersuri pentru a-i sprijini să-și dezvolte anumite abilități și să își pună în practică ideile de afaceri. În acest sens, este foarte importantă colaborarea instituțiilor de învățământ superior cu mediul de afaceri, de exemplu pentru dezvoltarea și livrarea unor programe de training și de mentorat, feedback și consultanță în incubatoare de afaceri etc.

Pilonul V – Schimbul de experiență și colaborarea

Instituțiile de învățământ superior pot deveni cu adevărat motoare ale creșterii economice și pot crea plusvaloare dacă la nivel organizațional depun eforturi pentru a stimula abordările antreprenoriale și inovația, asigurând în același timp un cadru propice pentru schimbul de cunoștințe, experiență și colaborarea activă între toate tipurile de stakeholderi, atât la nivel intern, cât și la nivel extern, comunicând cu diferite companii și instituții din mai multe domenii pentru încheierea de parteneriate și derularea unor proiecte comune (inclusiv programe de învățare, evenimente și activități educaționale, proiecte de cercetare, networking etc.).

Pilonul VI – Instituția internaționalizată

Unul dintre indicatorii care este din ce în ce mai frecvent utilizat pentru a evalua calitatea învățământului superior este internaționalizarea. Agenda antreprenorială a unei instituții de învățământ superior (ÎS) este interconectată cu această perspectivă internațională, deoarece mobilitățile internaționale și implicarea stakeholderilor ÎS în proiecte cu dimensiune internațională contribuie la generarea de noi idei, lecții învățate, modele de bună practică, schimbare, deschidere, cooperare, inovare, eliminarea barierelor culturale și de comunicare, crearea de rețele și parteneriate eficiente.

Pilonul VII – Măsurarea impactului

În cadrul acestui pilon, ÎS primesc câteva recomandări legate de zonele și indicatorii cu ajutorul cărora ar putea evalua în mod eficient impactul acțiunilor derulate pentru dezvoltarea unor abordări antreprenoriale și intraprenoriale, precum și al schimbărilor care se produc în timp. Procesul de monitorizare și analiză constantă va permite și stabilirea unor posibile direcții/măsuri de îmbunătățire/revizuire a unor acțiuni, măsuri care combină partea cantitativă cu cea calitativă.

Rezultate preliminare

Conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică, în Anuarul Statistic al României 2015, în România sunt 56 de universități publice și 45 de universități private, acreditate sau autorizate, în cadrul cărora funcționau 583 de facultăți (dintre care 403 în cadrul universităților finanțate de la bugetul de stat).

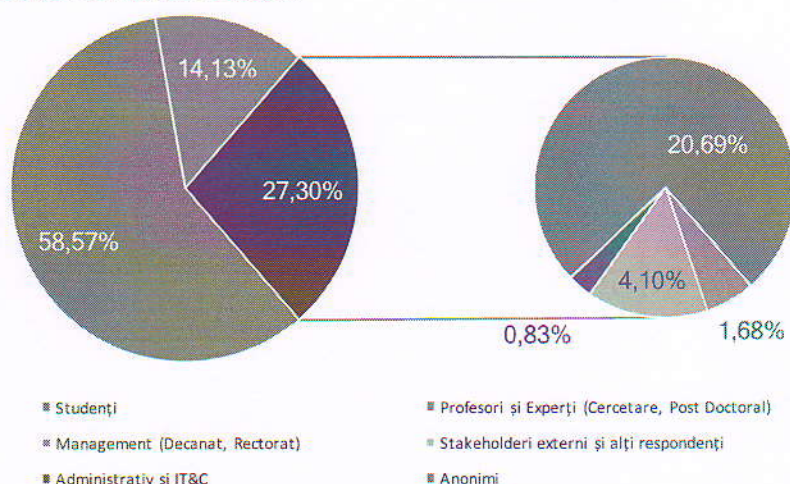
Chestionarul HEI a fost aplicat online în perioada noiembrie 2016 – ianuarie 2017, în **68 de facultăți din 26 de universități publice și private** (Anexa 1. Lista universităților participante), care fac parte din centre universitare reprezentative din punctul de vedere al numărului de specializări și al numărului de cadre didactice și studenți, din 15 orașe mari din toată țara, cu potențial de creștere economică.

Numărul total de respondenți a fost de 4.098 persoane, utilizatori din România ai instrumentului și platformei HEInnovate – profesori, personal administrativ și din structura de management a facultăților și universităților, studenți, absolvenți, reprezentanți din asociațiile studențești și din companiile și instituțiile partenere sau colaboratoare în diverse proiecte cu unitățile de învățământ superior.

Nr. crt.	ROL	RESPONDENȚI
1	Studenți	2400
2	Non-studenți (Profesori, Decanat, Rectorat, Experți, Cercetare, Post Doctoral, IT&C, Administrativ, Alții)	850
3	Anonimi	848
		4098

Figura 1.

Distribuția respondenților pe categorii

Nr. crt.	PROFIL	% RESPONDENȚI
1	Științe sociale	41,04%
2	Științe ingineresti	32,02%
3	Matematică și științe ale naturii	13,30%
4	Științe umaniste și arte	7,32%
5	Științe biologice și biomedicale	3,39%
6	Știința sportului și a educației fizice	0,68%
7	Anonim	2,24%

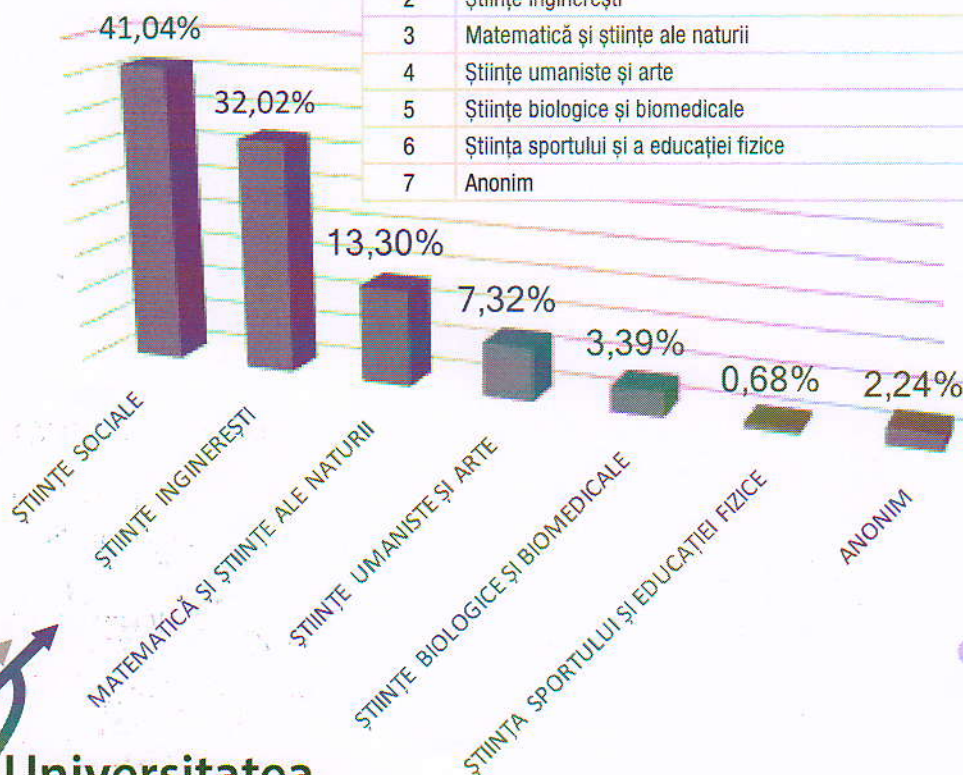
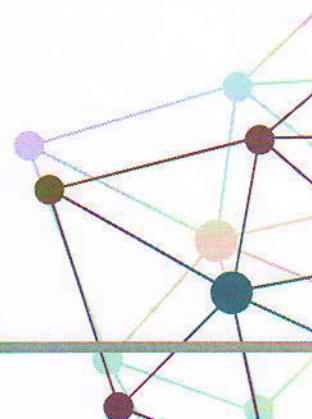

Figura 2.

Distribuția respondenților pe ramuri de științe

Lista universităților participante la proiectul Universitatea Antreprenorială

Nr. crt.	ORAȘ	UNIVERSITATE
1	ALBA IULIA	UNIVERSITATEA 1 DECEMBRIE 1918
2	ARAD	UNIVERSITATEA DE VEST VASILE GOLDIȘ
3	BRAȘOV	UNIVERSITATEA TRANSILVANIA
4	BUCUREȘTI	ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE
5	BUCUREȘTI	UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
6	BUCUREȘTI	UNIVERSITATEA NICOLAE TITULESCU
7	BUCUREȘTI	UNIVERSITATEA POLITEHNICA
8	BUCUREȘTI	UNIVERSITATEA ROMÂNNO-AMERICANĂ
9	BUCUREȘTI	UNIVERSITATEA TEHNICĂ DE CONSTRUCȚII
10	BUCUREȘTI	UNIVERSITATEA TITU MAIORESCU
11	CLUJ - NAPOCA	UNIVERSITATEA BABEȘ - BOLYAI
12	CLUJ - NAPOCA	UNIVERSITATEA DE ARTĂ ȘI DESIGN
13	CLUJ - NAPOCA	UNIVERSITATEA TEHNICĂ
14	CONSTANȚA	UNIVERSITATEA OVIDIUS
15	GALAȚI	UNIVERSITATEA DUNĂREA DE JOS
16	IAȘI	UNIVERSITATEA ALEXANDRU IOAN CUZA
17	IAȘI	UNIVERSITATEA TEHNICĂ GHEORGHE ASACHI
18	ORADEA	UNIVERSITATEA DIN ORADEA
19	ORADEA	UNIVERSITATEA EMANUEL
20	PITEȘTI	UNIVERSITATEA DIN PITEȘTI
21	PLOIEȘTI	UNIVERSITATEA PETROL - GAZE
22	SIBIU	UNIVERSITATEA LUCIAN BLAGA
23	SUCEAVA	UNIVERSITATEA ȘTEFAN CEL MARE
24	TÂRGU MUREȘ	UNIVERSITATEA PETRU MAIOR
25	TIMIȘOARA	UNIVERSITATEA DE VEST
26	TIMIȘOARA	UNIVERSITATEA POLITEHNICA

